

духовно-моральна педагогіка в ліцеї : навч.-метод. посіб. / О. П. Лучанінова ; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д. : Пороги, 2004. – 144 с.

6. Осипов А. О. Онтологія духовності: у 2 кн. / А. О. Осипов ; Миколаїв. держ. гуманіт. ін-т ім. П. Могили комплексу «Києво-Могила. акад.» ; [відпов. ред. В.Н.Рижко]. – Миколаїв : МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – Кн. 2. – 230 с.

7. Боришевський М. Й. Психологічні закономірності розвитку духовності особистості / М. Й. Боришевський ; за заг. ред. М. Й. Бори-

шевського ; НАПН України ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; Лабораторія психології особистості ім. П. Р. Чамати. – К. : Пед. думка, 2011. – 198 с.

8. Ярошенко А. О. Соціоморальне виховання та зміна ціннісних орієнтацій курсантів при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін / А. О. Ярошенко // Нове в навчальному процесі. – К. : Київський інститут військово-повітряних сил, 1999. – С. 27-35.

Дата надходження до редакції: 17.03.2015 р.

УДК 378.147

Неля РУСІНА,

кандидат педагогічних наук,
викладач Рівненського державного аграрного коледжу

Ольга ПЕТРОВА,

викладач Рівненського державного аграрного коледжу

Неля КИЙКО,

викладач Рівненського державного аграрного коледжу

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ІЗ МЕТОЮ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНОГО ФАХІВЦЯ ІЗ ЗЕМЛЕУСТРОЮ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано особливості організації позааудиторної діяльності у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації та її можливості. Доведено, що розвитку творчості студентів-землепорядників сприяють різноманітні форми та види позааудиторної навчально-виховної роботи, зокрема предметні гуртки із навчальних дисциплін, діяльність студентського клубу, інтернет-сайти тощо.

Ключеві слова: позааудиторна робота, індивідуальні здібності, предметний гурток, студентський клуб.

В статті проаналізовані особливості організації внеаудиторной деятельности в высших учебных заведениях I-II уровней аккредитации и её возможности. Доказано, что развитию творчества студентов-землеустроителей способствуют различные формы и виды внеаудиторной воспитательной работы, например, предметные кружки по учебным дисциплинам, деятельность студенческого клуба, интернет-сайты и др.

Ключевые слова: внеаудиторная работа, индивидуальные способности, предметный кружок, студенческий клуб.

The paper analyzes the features of extracurricular activities in universities and II levels of accreditation and its capabilities. Revealed that students creativity surveyors promote various forms and types of extracurricular

educational work, and work is subject groups of subjects, student club activities, Internet sites and so on.

Key words: testing work, individual ability, subject group, student club.

Постановка проблеми. Розвиток професійної освіти в Україні потребує посиленої уваги суспільства до якості навчання, адже сучасний вищий навчальний заклад повинен допомогти студентам відчувати себе впевненими на ринку праці, вміти адаптуватися до соціальних змін і криз у суспільстві, бути психологічно стійкими, розвивати здатність до самоорганізації.

Оптимальним засобом для розвитку творчої особистості є позааудиторна діяльність вищого навчального закладу. Актуальність позааудиторної роботи студентів-землепорядників у навчально-виховному процесі зумовлена наступними факторами:

- по-перше, забезпечити високий інструментальний рівень знань випускників, уміння самостійно набувати і застосовувати їх на практиці;
- по-друге, розвивати кожного студента як творчу особистість, здатну до практичної діяльності й критичного мислення;
- по-третє, залучати кожного студента до активної пізнавальної роботи;
- по-четверте, формувати навички пізнавальної та дослідної діяльності;
- по-п'яте, спілкуватися з однолітками не

лише свого навчального закладу, міста, а й навчальних закладів інших міст і навіть країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Про роль та важливість позааудиторної роботи у вищих навчальних закладах свідчать дослідження М. С. Байнова, Т. В. Бичкової, Н. В. Коваленко, Л. В. Кондрашова, О. Ю. Кучерявої, М. В. Мельника, Л. О. Осіпової, З. І. Слєпкань, К. І. Словак, С. А. Ракова, Н. В. Рашевської та ін. [1-5].

Незважаючи на вагомий результати у даній галузі, професійна підготовка майбутніх фахівців із землеустрою у вищому навчальному закладі, а також організація позааудиторної роботи та шляхи забезпечення її ефективності не були предметом спеціального педагогічного дослідження, що і зумовило вибір теми пропонованої статті.

Мета даної статті – використання інноваційних форм позааудиторної роботи студентів із метою створення ефективного навчально-виховного процесу майбутніх техніків-землевпорядників.

Виклад основного матеріалу. Підготовка майбутніх техніків-землевпорядників здійснюється на сьогоднішній день вищими навчальними закладами I-II рівнів акредитації, тобто технікумами та коледжами за єдиним напрямом підготовки – 5.080101 «Геодезія, картографія та землеустрій». Організація навчального процесу відбувається відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики виробничих функцій молодшого спеціаліста, навчального плану та навчальних програм спеціальних дисциплін.

У вищих навчальних закладах на результативність загального виховного процесу суттєво впливає позааудиторна робота.

Позааудиторна робота студентів – це процес, в якому домінує елемент самореалізації. Вона дає змогу студентам гармонізувати внутрішні та зовнішні фактори формування професійної культури, створює додаткові умови для реалізації внутрішнього потенціалу, задоволення тих потреб, які в процесі аудиторної роботи не задовольняються. Позааудиторна робота має бути орієнтована на особистість студента через:

- упровадження інтерактивних технологій;
- урахування насиченості інформаційного середовища;
- використання у навчально-виховному процесі матеріалів позааудиторної роботи студентів;
- забезпечення зв'язку навчання з життям;
- запровадження наукового дослідження та проєктного навчання.

Розвитку творчості студентів-землевпорядників сприяють різноманітні форми та види позааудиторної навчально-виховної роботи, основними серед яких є:

- робота предметних гуртків із навчальних дисциплін;
- діяльність студентського клубу;
- інтернет-сайти;
- виконання домашніх завдань;
- науково-дослідна робота;
- участь у роботі конференцій;
- організація змагань, диспутів, «круглих столів» та ін.

Нами були виокремлені кілька видів позааудиторної навчально-виховної роботи, які найкраще забезпечують творче зростання, потребу у професійному самовихованні й самореалізації студента вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації (рис. 1):

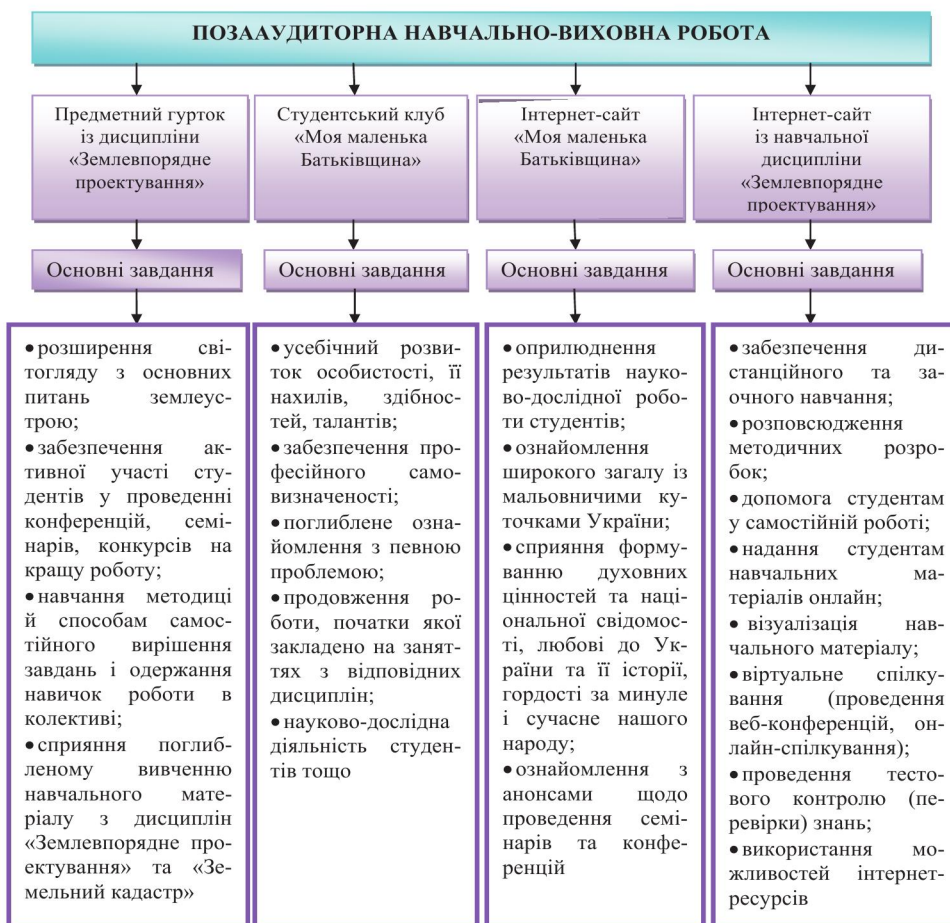

Рис. 1. Види та завдання позааудиторної навчально-виховної роботи студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації

Розглянемо, для прикладу, роботу предметного гуртка «Землепорядне проектування». Основними цілями роботи гуртка є:

- сприяння підвищенню рівня підготовки студентів;

- постійне оновлення і вдосконалення знань та умінь із навчальних дисциплін «Землепорядне проектування» і «Земельний кадастр»;

- розвиток творчого мислення, самостійності, підвищення внутрішньої організованості, свідомого відношення до навчання, поглиблення й закріплення отриманих у процесі навчання знань.

Основними завданнями гуртка є:

- поширення світогляду з основних питань землеустрою;

- забезпечення активної участі студентів у проведенні конференцій, семінарів, конкурсів на кращу роботу;

- навчання методиці й способом самостійного вирішування завдань і одержання навичок роботи в колективах;

- сприяння поглибленому вивченню навчального матеріалу з навчальних дисциплін «Землепорядне проектування», «Земельний кадастр».

Майбутні техніки-землепорядники здійснюють свою науково-дослідну роботу відповідно до індивідуальних графіків, затверджених на засіданні циклової комісії землепорядних дисциплін.

На основі матеріалів науково-дослідної роботи молоді люди розробляють курсові та дипломні проекти із землепорядних дисциплін. Матеріали досліджень застосовують як вихідні дані, теоретичні та практичні розділи проектів.

Також варто звернути увагу на діяльність студентського клубу «Моя маленька Батьківщина», основна мета діяльності якого:

- ознайомлення з історією земельних відносин рідного краю;

- дослідження ґрунтів;

- вивчення проблем та перспектив розвитку сільських територій;

- розробка бізнес-планів сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Основним завданням клубу є всебічний розвиток особистості, її нахилів, здібностей, талантів, забезпечення професійного самовизначення, поглиблене ознайомлення з певною проблемою, продовження роботи, початки, якої закладено на заняттях відповідних дисциплін, науково-дослідницька діяльність студентів тощо.

Клуб організовує систематичні заняття за певною програмою і з постійним складом студентів. На засіданнях клубу розглядаються питання згідно з планами роботи. Теми обираються актуальні, проблемні, що потребують додаткового аналізу. Це чітко відображається в планах роботи секцій-напрямок.

Різноманітні форми роботи клубу дозволяють враховувати інтереси всієї групи, але особливе значення в роботі має особистісний підхід до студентів, що дає змогу виявити обдаровану молодь, здатну до серйозної наукової роботи та творчої діяльності. Так, наприклад, головна мета організації роботи клубу за напрямком «Історія земельних відносин рідного краю» полягає у поглибленні знань із дисциплін «Історія України», «Історія земельних відносин», «Земельне право», «Управління земельними відносинами». Це не лише проведення тематичних

засідань, а й підготовка до виховних заходів (відкриті засідання клубу «Моя маленька Батьківщина» за темами: «Відкриваємо нові туристичні маршрути Рівненщини»; «Історичний розвиток мого краю», «Знайомий край мені, в якому я живу!», «Представлення роботи клубу «Моя маленька Батьківщина» в Рівненській обласній бібліотеці»). Під час такої роботи студенти здійснюють пошук необхідних матеріалів для підготовки сценаріїв, готують доповіді та захищають їх.

Матеріали клубної роботи представляються на конкурси, студентські науково-практичні конференції коледжу та ВНЗ I-II та III-IV рівнів акредитації, видаються у Науковому віснику коледжу.

У ході організації позааудиторної роботи здійснюється діяльність, яка спрямована на реалізацію європейського вибору України у рамках загальної тематики «Проблеми та перспективи розвитку сільських територій». Цьому присвячено діяльність клубу «Моя маленька Батьківщина», на заняттях якого студенти обговорюють проблеми, пов'язані з перспективами інтеграції України в загальноєвропейський економічний, соціально-політичний та культурний простір. Саме тут студенти аналізують хід та результати своєї творчої, дослідницької роботи з проблем євроінтеграції та сталого розвитку населених пунктів, готують спеціальні повідомлення, доповіді, а також оформляють зібрані матеріали у вигляді публікацій та стратегій сталого розвитку населених пунктів. Своєрідним підсумком цієї роботи стали студентські наукові конференції з теми «Роль молоді у розбудові свого села».

Особлива увага приділяється розвитку практичних навичок студентів, зокрема розробці бізнес-планів сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (елемент проектної роботи студентів), що дозволяє сформувати навички зі встановлення напрямків діяльності кооперативу, визначити основні компоненти проекту, розрахунку основних показників діяльності обслуговуючих кооперативів. Розроблені бізнес-плани презентуються на конкурсі серед студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації Мінагрополітики України.

Одним із напрямів роботи клубу є діяльність студентів, спрямована на використання нових інформаційних технологій, зокрема використання засобів масової інформації, комп'ютерів, мережі Інтернет, електронних підручників, відеопрограм тощо.

Практикується виготовлення комп'ютерних презентацій, електронних публікацій, відеосюжетів, які корегуються викладачем, а потім використовуються під час проведення засідань гуртка, клубу, навчальних занять та консультацій.

Робота клубу «Моя маленька Батьківщина» представлена на інтернет-сайті (рис. 2), метою створення якого є оприлюднення результатів науково-дослідної роботи студентів, ознайомлення широкого загалу людей із мальовничими куточками різних областей України, формування духовних цінностей та національної свідомості, любові до українського народу, його історії, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне.

Сайт передбачає об'єднання студентів, викладачів, населення з метою виявлення, обговорення та знаходження шляхів вирішення проблем розвитку сільських населених пунктів.

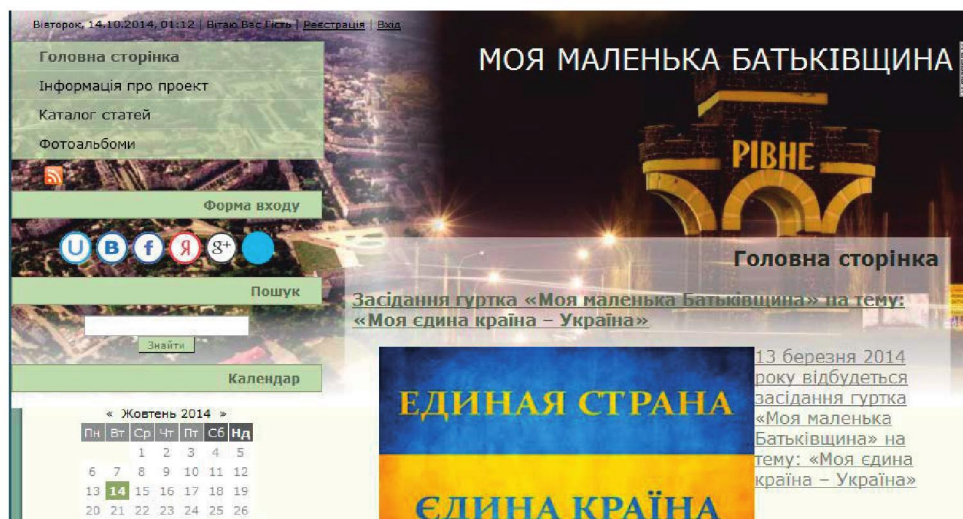

Рис. 2. Головна сторінка інтернет-сайту «Моя маленька Батьківщина»

Персональний сайт призначений для інтерактивно-інструктивної та самостійної роботи студентів із потрібними навчальними матеріалами у процесі здобуття освіти, містить персональні веб-ресурси (дані, що представлені у різному вигляді (гіперпосилання, текст, графіка, звук, відео, анімація та ін.), що відображають певну інформацію з предмета і

призначені забезпечувати процес навчання й формування знань, умінь та навичок студента).

Інтернет-сайт навчальної дисципліни «Землепорядне проектування» є електронним навчально-методичним комплексом. Структура сайту представлена у «Меню сайту» (рис. 3).

Рис. 3. Меню сайту

Сайт використовується для розміщення різного навчального матеріалу, зокрема ілюстративного теоретичного матеріалу, конспекту лекцій, методичних рекомендацій до виконання лабораторно-практичних робіт, відеоматеріалів, презентацій, тестових завдань. Розроблений ресурс дає змогу використовувати матеріали і студентам, і викладачу з метою планування своєї діяльності.

Висновки. Досвід організації позааудиторної роботи студентів та використання матеріалів цієї роботи у викладанні землевпорядних дисциплін дозволяє зробити деякі висновки:

- позааудиторна робота має системний, послідовний характер. Вона сприяє не лише активізації пізнавальних здібностей студентів, а й наповнює їх відповідним духовним змістом;

- завдання, що виконують учасники клубу та гуртківці, формують у студентів навички самостійної роботи, сприяють підвищенню інтелектуального рівня. Завдяки цьому самоосвіта студентів знаходиться під безпосереднім контролем керівника;

- пошукова, науково-дослідницька діяльність студентів дозволяє виявити обдаровану молодь, здатну до прийняття самостійних рішень та формування власної точки зору;

- робота предметного гуртка та клубу дозволяє поєднувати індивідуальну роботу студентів із колективними формами діяльності, де молоді люди мають можливість поспілкуватися з однодумцями, бути почутими та поповнити свої знання. Разом із тим, спілкування у групі призводить до розуміння основ людських стосунків, самопізнання та самоствердження;

- творче спілкування не може бути обмежене рамками аудиторної роботи, адже діяльність предметного гуртка та клубу – це не лише тематичні засідання, консультації, а й інші різноманітні форми діяльності;

- особливу увагу слід приділяти добору відповідних методів навчання і виховання студентів, які б

розвивали їх духовно-моральні чесноти та професійно-трудові навички;

- керівництво роботою клубу або предметного гуртка вимагає від викладача необхідності постійно поповнювати та оновлювати свої професійні знання та навички, інакше він втратить свою фахову майстерність та авторитет.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Байнова М. С. Внеаудиторная работа со студентами специальности «Государственное и муниципальное управление» на примере научного студенческого кружка [Электронный ресурс] / М. С. Байнова // Государственное управление : электронный вестник. – 2010. – Вып. 25. – Режим доступа : <http://e-journal.spa.msu.ru/images/File/2010/25/Bajnova.pdf>.

2. Кондрашова Л. В. Внеаудиторная работа по педагогике в педагогическом институте / Л. В. Кондрашова. – Киев=Одесса : Высшая школа, 1988. – 160 с.

3. Коваленко В. О. Комплексный подход до організації позааудиторної діяльності [Електронний ресурс] / В. О. Коваленко. – Режим доступа : <http://eprints.zu.edu.ua/9327/1/37ts.pdf>.

4. Матвіїв-Лозинська Ю. О. Проблема позааудиторної виховної діяльності у вищих навчальних закладах туристичного профілю [Електронний ресурс] / Ю. О. Матвіїв-Лозинська // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2011. – №14 (225). – Ч. 1. – С. 219-225. – (Серія «Педагогічні науки»).

5. Трачук М. Інтерактивні методи навчання – запорука розвитку творчої особистості [Електронний ресурс] / М. Трачук. – Режим доступа : www.pedkoledzh.cv.ua/. – Назва з екрана.

Дата надходження до редакції: 23.03.2015 р.

УДК 37.017.4

Руслана СОЙЧУК,

кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант Інституту проблем виховання
НАПН України

НАЦІОНАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК РЕГУЛЯТОР НАЦІОНАЛЬНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

У статті осмислено сутність поняття «національні цінності» на основі теорії цінностей та визначено роль означеного феномена як регулятора національного самоствердження особистості. Акцентовано увагу на творенні національних цінностей на основі національних почуттів, що надає сприяє формуванню національних особливостей та переростає в національну визначеність, національну належність самодостатньої особистості як гро-

мадянина Української держави-нації.

Ключові слова: національні цінності, цінності, совість, національне самоствердження, національна гідність, національна гордість, честь, солідарність, відповідальність, самодостатність, свобода, національна ідея.

В статті осмислено суцільність поняття «національні цінності» на основі теорії цен-